

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Азизӣ Назирҷон Эргашзода дар мавзуи «Вазъи робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991-2021» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик)– Хучанд, 2026. – 241 с.

Диссертатсияи Азизӣ Назирҷон Эргашзода дар мавзуи «Вазъи робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991-2021» ба яке аз самтҳои мубрам ва камомӯхташудаи таърихи муосири Тоҷикистон, яъне ташаккул ва рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ дар низоми таҳсилоти олии касбӣ дар давраи соҳибистиклолӣ бахшида шудааст. Бо вучуди таҷрибаи зиёди ҳамкорӣ бо барномаҳо ва донишгоҳҳои хориҷӣ дар тӯли се даҳсола, то имрӯз таҳқиқоти ҳамаҷонибаи илмӣ, ки ба таҳлили таърихӣ, заминаҳо, шаклҳо ва натиҷаҳои робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои олии Хучанд бахшида шуда бошад, анҷом дода нашуда буд. Таҳқиқоти мазкур ин ғосилаи илмиро пур намуда, ба арзёбии системавии равандҳои ҳамгироии таҳсилоти оӣ ба фазои ҷаҳонӣ таълим ва илм дар шароити воқеии Тоҷикистони муосир равона шудааст.

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯи диссертатсияи Азизӣ Н. Э. таҳти унвони «Вазъи робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991–2021» аз лиҳози самти таҳқиқот, масъалагӯзорӣ, доираи мавзӯ ва муҳтавои илмӣ ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.1.1. «Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик)» мувофиқати комил дорад.

Мухтавои диссертатсия ба омӯзиш ва таҳлили равандҳои ташаккули баъдӣ ва рушди низоми таҳсилоти олии касбӣ дар давраи соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, хусусан дар мисоли муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд, бахшида шудааст. Дар меҳвари таҳқиқот масъалаҳои марбут ба хусусиятҳои ташаккул ва таҳаввули робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии, самтҳои асосии ҳамкориҳои онҳо бо муассисаҳои илмӣ ва таълимии кишварҳои хориҷӣ, инчунин нақши чунин робитаҳо дар рушди илму маорифи миллӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Дар диссертатсия раванди рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар заминаи дигаргуниҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии давраи истиқлолият таҳлил гардида, шаклу усулҳои асосии густариши робитаҳои илмӣ-таълимӣ бо шарикони хориҷӣ муайян карда шудаанд. Аз ҷумла, иштироки муассисаҳои таҳсилоти олии дар барномаҳо ва лоиҳаҳои байналмилалӣ, аз қабили TEMPUS, Erasmus+, DAAD ва дигар ташаббусҳои ҳамкориҳои байналмилалӣ, ҳамчун яке аз самтҳои муҳими рушди таҳсилоти олии ва таҳкими робитаҳои илмӣ-таълимӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст.

Ҷанбаи таърихӣ таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки тағйирот ва дастовардҳои соҳаи таҳсилоти олии касбӣ дар шаҳри Хучанд дар робита ба равандҳои умумии рушди ҷомеаи Тоҷикистон дар солҳои 1991–2021 баррасӣ мешаванд. Дар ин замина, ҳамкориҳои байналмилалӣ на танҳо ҳамчун шакли муносири фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти олии, балки ҳамчун ҷузъи муҳими раванди ташаккул ва таҳаввули низоми таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи истиқлолият таҳлил гардидаанд.

Маводи ҷамъоваришуда, сарчашмаҳои истифодашуда ва натиҷаҳои бадастомада барои дарки хусусиятҳои рушди таърихӣ таҳсилоти олии касбӣ, таҳаввули фаъолияти байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии ва раванди ҳамгироии низоми таҳсилоти Тоҷикистон ба фазои байналмилалӣ илму маориф аҳамияти назариявӣ ва таърихӣ доранд. Омӯзиши таҷрибаи муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд имкон медиҳад, ки саҳми

онҳо дар таҳкими робитаҳои илмӣ, таълимӣ ва фарҳангӣ бо кишварҳои хориҷӣ ва дар маҷмӯъ, дар рушди низоми маорифи миллии даврони истиқлолият муайян карда шавад.

Ҳамин тариқ, масъалаҳои мавриди таҳқиқ дар диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки омӯзиши таърихи ватанӣ, аз ҷумла таърихи рушди илму маориф, таҳсилоти олӣ, ташаккул ва фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва таҳаввули робитаҳои байналмилалӣ онҳо дар давраи истиқлолияти давлатӣ иртиботи бевосита доранд. Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот низ ба талаботи шиносномаи ихтисоси 6.1.1.«Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик)» мутобиқ буда, мазмуну мундариҷаи диссертатсия ба талаботи бандҳои 3.3, 3.6, 3.7 ва 3.9-и шиносномаи ихтисоси мазкур ҷавобгӯ мебошад.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Давраи соҳибистиқлолии Ҷумҳурии Тоҷикистон (1991-2021) бо ислоҳоти бунёди дар низоми маориф ҳамроҳӣ дошт, ки дар доираи онҳо масъалаи ҳамгироии муассисаҳои таҳсилоти олӣ ба фазои ҷаҳонии таълим ва илм ба яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ табдил ёфт. Шаҳри Хучанд ҳамчун маркази илмию фарҳангии минтақаи шимоли кишвар нақши муҳим дар ташаккули робитаҳои байналмилалӣ маорифи тоҷик дорад. Аммо, сарфи назар аз ҷамъшавии таҷрибаи бойи ҳамкорӣ бо барномаҳо ва донишгоҳҳои хориҷӣ (TEMPUS, ERASMUS+, DAAD, KOICA, USAID ва ғайра), то имрӯз таҳқиқоти ҳамаҷонибаи илмӣ, ки ба таҳлили таърихӣ, заминаҳо, шаклҳо ва натиҷаҳои робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои олии Хучанд дар тӯли солҳои 1991-2021 бахшида шуда бошад, анҷом дода нашудааст. Ин ҳолат зарурати арзёбии илмӣ ин равандро ҳамчун падидаи иҷтимоӣ-таърихӣ ва педагогӣ ба миён меорад. Аз ин рӯ, мавзӯи таҳқиқоти мазкур на танҳо аз нуқтаи назари илми таърих, балки аз ҷиҳати рушди сиёсати таҳсилоти миллий ва дарёфти роҳҳои мутобиқшавӣ ба фазои таҳсилоти ҷаҳонӣ низ аҳамияти бузург дорад.

Дарачаи таҳқиқи мавзӯ. Масъалаи робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар диссертатсия дар

заминаи таҳлили васеи адабиёти илмӣ ва таърихнигорӣ баррасӣ шудааст. Муаллиф осори мавҷударо ба се гурӯҳ ҷудо намудааст: асарҳои Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон, таҳқиқоти давраи шӯравӣ ва адабиёти илмӣ давраи истиқлол.

Дар таҳқиқот ба осори олимони тоҷик, аз ҷумла С. Абдуллоев, Ғ. Ҳайдаров, А. Шарипов, Ҷ. Исомитдинов, С. Зарифзод ва Ф. Пираков, ки ба масъалаҳои рушди маориф, муносибатҳои байналмилалӣ ва ҳамкориҳои илмӣ-таълимӣ бахшида шудаанд, таваҷҷуҳ зоҳир гардидааст. Ҳамчунин, маводи таърихнигории хориҷӣ, аз ҷумла таҳқиқоти Л.В. Дробижева, П.А. Пирназарова, Ф. Розиков ва Ф. Пираков, мавриди истифода қарор гирифтаанд.

Таҳлили адабиёти илмӣ нишон медиҳад, ки бо вучуди мавҷудияти як қатор таҳқиқоти марбут ба рушди таҳсилоти олии ва ҳамкориҳои байналмилалӣ, робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991–2021 то ҳол ба таври ҳамаҷониба ва мустақилона таҳқиқ нашудаанд. Аз ин рӯ, таҳқиқоти мазкур барои пур намудани ин холигии таърихнигорӣ аҳамияти илмӣ дорад.

Дарҷаи навгонии натиҷаҳо ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. *Навгонии илмӣ таҳқиқот* дар он ифода меёбад, ки бори аввал дар таърихнигории таърихи халқи тоҷик раванди ташаккул ва рушди робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии як шаҳри алоҳида — Хучанд, дар давраи сисолаи 1991–2021 ба таври низомманд ва ҳамаҷониба таҳқиқ гардидааст. Диссертант на танҳо таҳаввули заминаҳои ҳукукию сохтории фаъолияти байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олиро мавриди таҳлил қарор додааст, балки саҳми сохторҳои маъмурию идорӣ, шӯъбаҳои робитаҳои байналмилалӣ ва олимони алоҳидаро дар ташаккул ва тавсеаи робитаҳои мазкур ба таври илмӣ арзёбӣ намудааст. Навгонии таҳқиқот ҳамчунин дар муайян намудани робитаи мутақобилаи рушди иқтисодӣ, таҳаввулоти сиёсӣ ва ҷаҳонишавии низоми таҳсилот дар шароити давраи гузариш зоҳир мегардад. Дар диссертатсия нахустин бор

иштироки муассисаҳои таҳсилоти олии шаҳри Хучанд дар барномаҳои байналмилалӣ TEMPUS, Erasmus+, DAAD, KOICA, USAID ва дигар лоиҳаҳои грантӣ ба таври муқоисавӣ таҳлил гардида, таъсири онҳо ба сифати таълим ва рушди неруи кадрӣ арзёбӣ шудааст.

Нуктаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳодшаванда якчанд мавқеи асосиро дар бар гирифта, натиҷаҳои муҳими таҳқиқотро инъикос менамоянд. Муаллиф асоснок кардааст, ки байналмилалӣ гардидани фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти олии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991–2021 дар заминаи сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ташаккули сохторҳои дахлдор ва тақмили заминаи меъёрию ҳуқуқӣ сурат гирифтааст. Афзоиши созишномаҳои байналмилалӣ аз 2 то беш аз 48 адад ва барқарор гардидани робитаҳо бо зиёда аз 25 кишвари ҷаҳон нишондиҳандаи густариши ин раванд мебошад. Нақши Маркази инсоншиносӣ ва лоиҳаҳои ERASMUS+ дар тақмили ихтисоси омӯзгорон ва навсозии раванди таълим муайян гардидааст. Ҳамчунин, афзоиши шумораи донишҷӯёни хориҷӣ ва ташкили таълим бо се забон, инчунин таъсиси факултети муштарак Тоҷикистону Ёзбекистон бо низоми дипломи дугона ҳамчун самтҳои муҳими рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ арзёбӣ шудаанд.

Дарачаи асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаву тавсияҳо. Эътимоднокии натиҷаҳои илмӣ диссертатсия ба истифодаи маҷмӯи васеи сарчашмаҳои муътамад, аз ҷумла санадҳои қонунгузорӣ ва меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуҷжатҳои бойгонии Вазорати маориф, маводи бойгонии ҷорӣ муассисаҳои таҳсилоти олии шаҳри Хучанд, маълумоти омории расмӣ, осори илмӣ муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ асос ёфта, бо таҳлил ва ҷамъбасти маълумоти таърихӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ таъмин гардидааст. Диссертант дар раванди таҳқиқ усулҳои муосири таърихшиносӣ, аз ҷумла усулҳои таърихию муқоисавӣ, таърихию системавӣ, хронологӣ, таҳлили мундариҷа ва таҳлили оморию ба қор гирифтааст, ки барои баррасии ҳамҷонибаи мавзӯ, муайян намудани робитаю қонуниятҳои рушди падидаҳои мавриди омӯзиш ва ба даст овардани хулосаҳои илмӣ

асоснок мусоидат намудаанд. Хулосаҳои муаллиф, ки дар чамъбасти ҳар як боб ва хулосаи умумии диссертатсия пешниҳод шудаанд, бо ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот мутобиқ буда, бар асоси маводи сарчашмавии воқеӣ ва натиҷаҳои таҳлили илмии онҳо таҳия гардидаанд. Ин ҳолат асоснокӣ ва эътимоднокии натиҷаҳои бадастомадаро таъмин намуда, сатҳи арзиши илмии таҳқиқотро муайян месозад.

Арзёбии ҳар як боб ва сохтори диссертатсия. Сохтори диссертатсия ба талаботи расмие, ки ба рисолаҳои номзадӣ пешниҳод мешаванд, пурра мувофиқат мекунад. Он аз муқаддима, се боб (шаш зербоб), хулоса ва рӯйхати адабиёт (152 номгӯй) иборат аст, ки ҳаҷми умумии он 241 саҳифаро ташкил медиҳад. Ҳар як боб ба таҳлили як самти мушаххаси мавзӯ бахшида шудааст.

Дар **муқаддима** муаллиф мубрами мавзӯ, дараҷаи таҳқиқи он, мақсаду вазифаҳо, объекту предмет, заминаи хронологию ҷуғрофӣ, методология, навгонии илмӣ ва нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшавандаро муайян намуда, робитаи таҳқиқот бо барномаҳои илмӣ, тасвиби натиҷаҳо ва саҳми шахсии довталабро нишон додааст. Мазмунӣ муқаддима ба талаботи аттестатсионӣ мутобиқ буда, аҳаммияти илмии таҳқиқотро ба таври возеҳ инъикос менамояд.

Боби якум – «Фаъолияти байналмилалӣ мактабҳои олии шаҳри Хучанд: ташаккулёбӣ ва суръати рушд» – аз ду зербоб иборат аст. Дар зербоби 1.1. муаллиф таърихи ташаккул ва рушди мактабҳои олии шаҳри Хучанд, аз ҷумла Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров, Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, Филиали хучандии Донишгоҳи технологии Тоҷикистон ва дигар муассисаҳоро мавриди баррасӣ қарор дода, нахустин қадамҳои робитаҳои байналмилалӣ онҳоро таҳлил мекунад. Зербоби 1.2. ба нақш ва мақоми сохторҳои маъмуриву идорӣ дар ташаккул ва тавсеаи робитаҳои байналмилалӣ бахшида шудааст. Муаллиф фаъолияти шуъбаҳои робитаҳои байналмилалӣ Донишгоҳи давлатии Хучанд ва Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ,

бизнес ва сиёсати Тоҷикистонро ба таври муфассал таҳлил намуда, нақши ин сохторхоро дар ҳамоҳангсозии ҳамкориҳои хориҷӣ, ҷалби донишҷӯёни хориҷӣ ва татбиқи лоиҳаҳои байналмилалӣ равшан месозад. Боби якум дорои ғановати маводи бойгонӣ ва таҳлили ҳуҷҷатҳои меъёрӣ мебошад.

Боби дуюм – «Нақши ҳамкориҳои байналмилалӣ дар рушди кадрӣ ва илмӣ-таҳқиқотии муассисаҳои таҳсилоти олии шаҳри Хучанд» – аз ду зербоб иборат аст. Зербоби 2.1. ба ҳамкориҳои байналмилалӣ дар самти бозомӯзӣ ва омодагисозии мутахассисони баландихтисос ва кадрҳои илмӣ-педагогӣ бахшида шудааст. Муаллиф бо истифода аз маводи воқеӣ нишон додааст, ки чӣ гуна донишгоҳҳои Хучанд тавассути барномаҳои гуногун – DAAD, Fulbright, JFDP, TOEFL ва дигар барномаҳои тақмили ихтисос – тавонистаанд сатҳи касбии омӯзгорони худро баланд бардоранд. Зербоби 2.2. ба рушди робитаҳои байналмилалӣ дар соҳаи илм бахшида шудааст. Дар ин зербоб муаллиф иштироки олимони донишгоҳҳои Хучандро дар конференсияҳо ва симпозиумҳои байналмилалӣ, нашри мақолаҳо дар маҷаллаҳои хориҷӣ, иштирок дар лоиҳаҳои илмӣ муштарак ва таъсиси шуроҳои диссертатсионӣ мавриди таҳлил қарор додааст. Боби дуюм бо фаровонии мисолҳо ва далелҳои мушаххас фарқ мекунад, ки онро аз ҷиҳати илмӣ хеле пуарзиш месозад.

Боби сеюм – «Ширкат ва саҳми мактабҳои олии шаҳри Хучанд дар барномаву лоиҳаҳои байналмилалӣ ва рушди фаъолияти таълимӣ-маърифатии эҷодӣ» – аз ду зербоб иборат аст. Зербоби 3.1. ба раванди ширкат дар барномаву лоиҳаҳои байналмилалӣ ва мутобик намудани сохтори мактабҳои оӣ ба он бахшида шудааст. Муаллиф дар ин зербоб иштироки донишгоҳҳои Хучандро дар барномаҳои TEMPUS, Erasmus+, ERASMUS MUNDUS, GIZ, INOCAST ва дигар лоиҳаҳои грантӣ таҳлил намуда, таъсири ин барномаҳоро ба рушди инфрасохтори таълимӣ, ворид намудани технологияҳои нав ва тақмили ихтисоси омӯзгорон нишон додааст. Зербоби 3.2. ба тамоюли рушди алоқаҳои байналмилалӣ дар самти эҷодӣ, таълимӣ ва маърифатӣ бахшида шудааст. Дар ин зербоб муаллиф иштироки донишҷӯёну

устодонро дар озмунҳо, фестивалҳо, форумҳо ва мусобикаҳои байналмилалӣ, аз ҷумла ENACTUS/SIFE, KBH, мусобикаҳои варзишӣ ва дигар чорабиниҳои фарҳангӣ мавриди таҳлил қарор додааст. Боби сеюм бо ғановати маводи тасвирӣ ва оморӣ хеле ҷолиб буда, муаллиф тавонистааст, ки робитаи байни фаъолияти байналмилалӣ ва рушди эҷодии шахсияти донишҷӯро ба таври возеҳ нишон диҳад.

Хулосаи диссертатсия, ки аз 17 банд ва чанд зербанди асосӣ иборат аст, дастовардҳои асосии таҳқиқотро ҷамъбаст намуда, ба ҳадаф ва вазифаҳои муқарраршуда ҷавоб мегӯяд. Дар он хулосаҳои муаллиф дар бораи нақши робитаҳои байналмилалӣ дар рушди таҳсилоти олии, таъсири он ба сифати таълим ва омодаسازی кадрҳо, инчунин дар бораи дурнамои рушди ин робитаҳо ба таври мухтасар ва дақиқ инъикос ёфтаанд. Хулоса инчунин дорои тавсияҳои амалӣ мебошад, ки барои такмили сиёсати давлатӣ дар ин самт муҳим арзёбӣ мешаванд.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия дар ҳаҷми 241 саҳифаи матни компютерӣ таҳия шуда, аз муқаддима, се боб (шаш зербоб), хулоса ва рӯйхати адабиёт (152 номгӯй) иборат мебошад. Сохтори кор мутаносиб буда, ҳар як боб ба ҳалли вазифаҳои мушаххаси таҳқиқот равона шудааст. Ҳаҷми диссертатсия ба талаботи муқарраршуда мувофиқат мекунад.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии диссертатсия. Таҳқиқоти мазкур аз ҷиҳати илмӣ ва амалӣ аҳаммияти муҳим дошта, натиҷаҳои он барои такмили асосҳои назариявии ҳамгироии таҳсилот ва таҳлили равандҳои ҷаҳонишавии соҳаи маориф дар кишварҳои рӯ ба тараққӣ арзиши муайян доранд. Натиҷаҳои бадастомада метавонанд дар таҳияи стратегияҳои рушди робитаҳои байналмилалии муассисаҳои таҳсилоти олии ва муайян намудани самтҳои афзалиятноки ҳамкориҳои байналмилалӣ истифода шаванд. Маводи ҷамъоварӣ ва таҳлилгардидаи диссертатсия барои таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ ва ташкили курсҳои махсус оид ба таърихи маориф ва муносибатҳои байналмилалӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии заминаи илмӣ фароҳам меорад. Аҳаммияти амалии таҳқиқот ҳамчунин

дар он зоҳир мегардад, ки тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф метавонанд дар такмили сиёсати давлатӣ дар самти рушди робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии дар сатҳҳои ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ истифода гардида, ба баланд бардоштани самаранокии татбиқи барномаҳо ва ташаббусҳои давлатӣ дар ин самт мусоидат намоянд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқот. Аз рӯи мавзӯи диссертатсия муаллиф 7 мақолаи илмӣ нашр кардааст, ки аз онҳо 3 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 4 мақола дар дигар нашрияҳои илмӣ ба таъҷири расидаанд. Маводҳои нашршуда мазмун ва натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсиониро пурра инъикос менамоянд.

Мутобиқати диссертатсия ба талаботи комиссияи олии аттестатсионӣ. Диссертатсияи Азизӣ Назирҷон Эргашзода ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) пурра мувофиқат мекунад. Қор ба талаботи бандҳои 31, 33, 34, 35 ва 37 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси қарори Ҳукумати ҚТ аз 26 июни соли 2023, № 295) тасдиқ гардидааст, ҷавоб меғӯяд. Мазмуни автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф навоарӣ ва ҳулосаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсиониро ба таври комил инъикос менамоянд.

Эродҳо ва камбудии диссертатсия. Сарфи назар аз баҳои баланди илмӣ диссертатсия, дар он баъзе камбудӣҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб ба назар мерасанд, ки муаллиф метавонист онҳоро пешгирӣ намояд:

1. Дар баҳши «Дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ», сарфи назар аз таҳлили мукаммали таърихнигорӣ ватанӣ, муаллиф ба таҳлили асарҳои муҳаққиқони хориҷӣ, ки ба масъалаи ҳамкорӣ байналмилалӣ дар соҳаи маорифи Осиёи Марказӣ омӯзиш кардаанд, камтар тавачҷуҳ зоҳир намудааст. Асарҳои таҳқиқотчиёне чун С. Хантингтон, Ф. Фукуяма, ва

дигарон, ки дар бораи глобализатсия ва ҳамгирии таҳсилот навиштаанд, метавонистанд ба таври васеътар истифода шаванд.

2. Дар диссертатсия асосан ба фаъолияти Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобочон Ғафуров ва Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон таваҷҷуҳи зиёд зоҳир шудааст. Аммо фаъолияти байналмилалӣи Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи М. Осимӣ ва Донишқадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи тиҷоратии Тоҷикистон нисбатан камтар таҳлил шудааст. Ин муассисаҳо низ дар рушди робитаҳои байналмилалӣ дар Хуҷанд саҳми назаррас доранд ва таҳлили пурратари онҳо метавонист тасвири умумиро пурратар гардонад.

3. Дар бахшҳои гуногуни диссертатсия маълумоти омории солҳои гуногун ба таври нобаробар пешниҳод шудааст. Масалан, дар боби сеюм маълумоти соли 2015, 2018 ва 2019 зиёдтар истифода шудааст, вале омори солҳои 1990-ум ва ибтидои солҳои 2000-ум камтар ҷалб гардидааст, ки ин ба тасвири динамикаи пурраи тағйирот дар тӯли 30 сол ҳалал мерасонад.

4. Дар диссертатсия дастовардҳо ва натиҷаҳои мусбати робитаҳои байналмилалӣ ба таври возеҳ таҳлил шудаанд, аммо монеаҳои сохторӣ ва маъмуриё, ки ба рушди ин робитаҳо ҳалал мерасонанд, нисбатан камтар мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Масалан, масоили марбут ба бюрократия, набудани механизмҳои самараноки ҳавасмандкунӣ, камбудӣҳо дар низомӣ бақайдгирии донишҷӯёнӣ хориҷӣ ва ғайра метавонистанд пурратар таҳлил шаванд.

5. Дар қор таъсири иқтисодии робитаҳои байналмилалӣ, аз ҷумла ҷалби сармоягузориҳои хориҷӣ ба соҳаи маориф, ҳарчоти таҳсили донишҷӯён дар хориҷ ва самаранокии иқтисодии ин сармоягузориҳо ба таври кофӣ таҳлил нашудааст. Ин ҷанба метавонист бо ҷалби маълумоти молиявӣ ва иқтисодӣ пурра гардад.

6. Дар матни диссертатсия баъзе такрорҳои маъноӣ ва услубӣ ба назар мерасанд, махсусан дар бобҳои дуюм ва сеюм, ки метавонистанд бо

таҳрири иловагӣ пешгирӣ карда шаванд. Ин норасоӣ ба камбудихои ҷиддии илмӣ тааллуқ надорад, вале ба сифати умумии матн таъсир мерасонад.

7. Дар диссертатсия баъзе санаҳо ва номҳои муассисаҳо бо номувофиқӣ зикр шудаанд, ки метавонистанд бо таваҷҷуҳи бештар ба таҳрири ниҳой пешгирӣ карда шаванд.

Эродҳо ва камбудихои зикршуда, дар маҷмӯъ, аҳаммияти назарию амалии диссертатсияи мазкурро коста намеkunанд ва ба муҳтавои кор таъсири манфии зиёд намерасонанд. Ҳалли ин масъалаҳо метавонад ба тақмили бештари таҳқиқот дар оянда мусоидат намояд.

Хулоса ва тавсия. Диссертатсияи Азизӣ Назирҷон Эргашзода дар мавзӯи «Вазъи робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991-2021» дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, муаллиф тавонистааст ҳадаф ва вазифаҳои дар наздаш гузоштаро пурра анҷом диҳад. Таҳқиқоти мазкур аз ҷиҳати навоарӣ, аҳаммияти илмӣ ва амалӣ, ғановати манбаъ ва амиқии таҳлил яке аз тадқиқоти муҳим ва саҳмгузор дар таърихнигорӣ муносири Тоҷикистон ба шумор меравад. Рисола ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси қарори Ҳукумати ҚТ аз 26 июни соли 2023, № 295) тасдиқ шудааст, пурра мувофиқат мекунад.

Мазмуни автореферат ва мақолаҳои илмӣ ба нашр расонидаи муаллиф бо муҳтавои диссертатсия мутобиқ буда, натиҷаҳои асосӣ, муқаррароти илмӣ ва ҷанбаҳои навоваронаи таҳқиқотро ба таври кофӣ ва возеҳ инъикос менамоянд.

Бо назардошти дастовардҳои илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, ҳаҷм ва сохтори мукаммали кор, инчунин саҳми шахсии муаллиф, диссертатсия ба ҳайати Шурои диссертатсионӣ пешниҳод карда мешавад, ки Азизӣ Назирҷон Эргашзода барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) сазовор доништа шавад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илмҳои таърих, профессор,
профессори кафедраи таърих ва ҳуқуқи
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Абдуллоев Маҳмуд Холович

Суроғи муассиса:

735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Кӯлоб, кӯчаи С.Сафаров 16
Тел.: (+992 3322) 2-35-06, 2-35-09
(+992 3322) 2-35-06
Email: info@kgu.tj, somona@kgu.tj

Имзои профессор Абдуллоев М.Х.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ



Давлатзода Миралӣ

10 соли 2026